

(המשך מעמוד 16)

מדינה פלסטינית. הרי אפילו הניצים הקיצוניים ביותר מדברים על עזה כעל מוצא לים לירדן.

כל מזלחה משעממת!!

די גישתו של הטוראי, בנו של הרב אלון, לנושא שהוא מרכז חייו של אביו — המלחמה?

לפני איזה ימים פתאום תפסתי את עצמי חושב שבעצם גבורה במלחמה אינה מחניפה לשום צד. אפילו כשאחת לוחט בגבורה ומנצח, זה פשוט אקט חייתי.

„גנו מזלחמת גבורה, מזלחמת מנו, מזלחמת צו דקת — אין לה שום פונקציה חיובית, שום תועלת המקדמת משהו.“

„אילו היינו מסתכלים על זה כמו אנשים מכובד אחר, היינו חושבים שזה אחד הדברים הכי משעממים שאפשר לדמיין.“

„פחאום התחלתי להסתכל על זה, בקשר לאותה תרבות מלחמה ולוחמה עצמה בארץ ברבות הימים.“

תמונה מפורסמת מראה את משה דיין, כשהוא מלמד את שלושת ילדיו הקטנים את השימוש ברובה. נראה כי אסיר פנה עורר לרומנטיקה זו, שגם אחותו גינתה אותה בספריה. הוא ומהרהר:

„כחו הרקע של, אין ברירה? אפילו מלחמה אדויה, מזלחמת גבורה של, אין ברירה, אין לה משמעות מעבר למילים, אין ברירה.“

זה כאילו אתה אומר: לא היתה ברירה, ולכן עשיתי את זה מצויין. האמת שלא היתה לך ברירה, ולכן עשיתי את זה.

דרייה זו של הרומנטיקה המלחמתית נותנת להתקוממות הצעירים של תש"ל משמעות הרבה יותר עמוקה מאשר הכעת דעה פוליטית על מצב הווי.

קובע אסיר: „יש תפנית. מהות השלום מופיעה בין השאר כאנטי-תיזה למחנה המלחמה, וזה חשוב מאד.“

הווענו למצב שאנחנו כבר לא מדברים על המלחמה ב"לשון של" למה, אלא בלשון של אי. מה תהיה דמות ה"מלחמה הבאה. איזה הסכמים צריכים להשיג, כדי שהמלחמה הבאה תהיה יותר נוחה.“

בכך עולה אסיר בקיצוניותו על שוחרר-שלום אחרים: „בשיח לוחמים ניסו לתת משמעות לפעולה המלחמתית. אפילו זה לא נכון. אפילו בעמדה שבה הייתי, כתחתן נ"מ במלחמה, לא עשיתי דבר שלא שייך לתחום הפיסיולוגי שלי. הגנתי על עצמי, זה הכל. זה מתרחש בכל יום, ולא דווקא במין האנושי בלבד.“

אם אסיר קיצוני יותר מאנשי „שיח לוחמים“, שעידי חיפשו במלחמה משמעות, הוא גם קיצוני יותר מאותם הרואים בשלום עניין בעל ערך תועלתני בלבד.

יש רבים האומרים שנעשה שלום עם מצריים, ואז כבר נסתדר עם ירדן. זה לא מעניין אותי. אני רוצה בשלום כרעיון המחייב עקרונות.

„אצל רבים הפכה החשיבה על השלום לעניין שבדרך השלילה, לא החיוב. אלה אומרים: אם לא תהיה התערבות סובייטית, אנחנו יכולים להחזיק מעמד גם בלי שלום. לא נעשה שום דבר בעניין זה. ואז הערבים יגיעו למסקנה, שי' עליהם להפסיק.“

„לכן זה חשוב שפתאום התחילו לדבר אצלנו על השלום,

כעל דבר נעלה ומוסרי. כמו שעשו השמיינים וירוס שדה. כאל סוג אחר של אין ברירה.“

כך הגיע אסיר דיון בדרך עצמאית לציווי ה"מוחל" המוסרי של עמנואל קאנט.

הסבים היו קרובים מההורים

אכן, אסיר דיון עבר דרך ארוכה מאז היה ילד בודד בבית, שכל יושביו עסקו בעיסוקיהם הנפרדים, ונפגשו כמעט באקראי. כל אחד מבני הבית היה רגיל לסגור את חדרו במפתח.

במרכזו של הבית הוה עמדה העזרת האנדית, שימחה, אשה כורדית שגידלה למעשה את אסיר. בערב היתה מספרת לו סיפורים מן ההתי המזרחי, תמורת הסכמתו ללכת לישון. ברבות הימים הכיר אסיר הקטן את כל הסיפורים, והיה מבקש מדי פעם שתחזור על סיפור מסוים. כיום חיה האשה בת ה-80 בירושלים, מקבלת קיצבה. מעולם לא היה מקורב במיוחד לאביו, האיש הבודד, שכמעט לעולם לא היה בבית. יותר התקשר עם אמו הפעילה, תנית, חובבת-החברה.

אך נדמה כי הנכד היה קשור יותר למבין מאשר לדור הוריו. הוא מעריץ את שניהם.

„היה לי תיאום מלא עם סבא שמואל (דיון). הוא ידע בעלפה את אפלטון. נזכר אסיר: „פעם רץ סבא שמואל ב"אגורה (שוק) של אתונה, עם חצץ בפה, נואם את נאומו המפורסם של דמוסטנס.“

הסב השני, צבי שוארק, עזר לפלס לו את הדרך אל ה"יהדות: „למרות שהוא חבר להיגה למינע כפייה דתית, הוא יודע יהדות ותנ"ך יותר מן הדתיים.“

אך בילדותו נודע אסיר יותר כפורץ-גדר המורד במוסכמות, כמו אביו, מאשר כטיפוס עיוני. בפעם הראשונה זכה לכותרות ראשיות בשנת 1960, כאשר ברח מן הארץ לקפריסין (השתעממתי בבית-הספר). סחב סירה יחד עם חבר, וניסה להגיע לתורכיה. הוא נכלא בקפריסין במשך 15 יום, בעקב החזקת אקדח וגניבת הסירה, נחשד בחשדות שונים, אך שוחרר-לכעבור שבוע שנים, בחתונתו, מסר לו נציג קפריסין מתנה בשם ממשלתו.

אסיר משתדל מאד שהתפתחותו הרעיונית והפוליטית לא תוביל למרד באביו, או לא תיראה כך. עדיין, בלילות שבת, מתאספת כל המשפחה בצלה, ויש קשר מזור, כמעט כמו בחמולה ערבית, בין כל הדיינים.

אולם בניגוד לאח הבוגר אודי, התי עם אשתו השנייה באושר בנהלל, וגם בניגוד לאחותו יולה (יעל), החיה עם בעלה בפאריס, עשוי אסיר לגבש דרך פוליטית עצמאית.

יש רק מזלחה מוצדקת אחת!!

הם כניפתו לזירה הפוליטית היתה רק אינטרצו ד"ח-פעמי, תוצאה של נסיבות מיקריות, או שיש בה רמז לעתיד?

אסיר עצמו אינו יודע. „כדי לפעול בפוליטיקה, צריכים להקדיש לה את כל הזמן. אחת אתה מתייסר בייסורי מצפון על שאתה אינך מתמסר די. אגיד כמו (ח"כ יצחק רפאל: אינני ואחרי רגע, בהלצה: „אני לא דוחה את האפשרות שאתמסר לזה.“

הוא מתמרמר על בנימין גלאי, שמען שלא נאה לאסיר לעסוק בפוליטיקה אחרי אביו. „מה

ושפחת דיין במסיבה לפני סו שנים; משה, אודי, רות (עם הגב), יעל ואסיר

אהרונה ואסיר ז"ל נחים בביתם ב"פ

יש? בגטו עבר מיקצוע מאב לבן. אם היה סנדרלר, גם הכן היה. משהו נשאר מזה אצלנו. לדרוש ממני שדווקא אני לא אחיה פוליטי,

זה... כל העיסוק החובבני הזה בגנטיקה שונה ל...“

בינתיים עוסק אסיר במיקצועו. אחרי ההתנקשות במינכן התקשה לקבל תפקיד בחו"ל, כי שום חברת-ביטוח לא הסכימה לבטח סרט שבו יופיע בנו של שר-הביטחון הישראלי. תחת זאת עוסק אסיר בנסיגות בארץ. הוא גמר סרט קצר, שמהח מעין אלגוריה על המלחמה. הסרט לא אושר עלידי המועצה לעידוד הסרט הישראלי, שחשדה שזהו סרט אנטי-מלחמתי, אף שהמלחמה אינה מופיעה בו כלל.

בסוף תש"ל עסק בכתיבת תסריט, בו הוא מנסה לתאר, לדבריו, „את מצבו של המיתוס במאה ה-20.“ זהו תסריט מדעית-אולוגי, אותו הוא מכין בשיתוף עם אורי זוהר, על אשה שצומח לה „אגו“ נוסף, בחלק האחורי של המוח, וגורם לה להחיות דמיון.

אך בין שעות העבודה בסרטים, ובין שעות השרות ב"מילואים, הוא חושב יותר ויותר על הכצב הפוליטי.

בעוד שמשה דיין הקדיש את מיטב זמנו ל"תמרונים בממשלה, שערכו את שירותי-השי"ל, לום, ורבים חשבו שהוא מתכוון בכלל לפזר צינן, התבטא אסיר בהריפות גוברת והולכת למען שלום בלי סיפוח:

„היה קשה מאוד להסביר לעולם כי גבולות ה-4 ביוני, שאיפשרו לנו לנצח את מדינות-ערב בשישה ימים, אינם הכרחיים ומספיקים לקיומנו. (זה נובע מההגדרה של מלחמה — שאנחנו לוחמים רק על מה שמספיק והכרחי לקיומנו).“

מדוע באה התעוררות השמאל החדש באמריקה? הנוער ה"אמריקאי נוכח שאמריקה אינה לוחמת בהיאסנאם על חיה. „בעניין זה יש הקבלה עם ההתעוררות פה. היא נבעה מן ההרגשה שאנו עומדים ליצור מצב שבו לא נילחם על חיינו, אלא על מותי רות — על שמחים.“

לגבי תנאי-השלום אין לו אשליות. הוא מדבר עליהם ב"סיגנון הרבה יותר מבוגר מאביו:

„בדרך כלל יש כפייה כשעוברים מצב של מלחמה למצב של שלום. במצב כזה, בדרך כלל יש מנוח ויש מנוחה, ויש כפייה. במצב שבינו ובין מצריים, אנו רוצים לכפות שלום, והם רוצים לכפות נסיגה. „לא צריך להבהיל אותנו שהם, בתור מנוצחים, רוצים תנאי-שלום הוגנים.“

אסיר מתנגד, לעומת זאת, לנהל משאומתן עם ירדן: „אין לנו גבולות משותפים עם ירדן. אנחנו צריכים לנהל משאומתן לשלום רק עם נציגות נבחרת של הפלסטינים, אני מדגיש: נציגות נבחרת.“

„צריכה להיות הכרה בקיומו של העם ה"פלסטיני, ואנחנו יכולים להביא את זה לביצוע ממושי. חוסיון לא מעניין אותנו. אין לנו איתו גבול, מלבד באיזור בית-שאן ובערבה. העניין שלנו הוא עם הפלסטינים.“

„הייתי מסרב להילחם!!“

הכרתו הקיצונית ביותר הגיע איש השנה של תש"ל בסוף השנה. הוא רשם אותה לעצמו על פיסת נייר, בהפסקה קצרה בקורס-המילואים שלו:

„קראתי את הראיונות של גאולה כהן עם הנוער. היא מסוכנת למדינה לא פחות מאנשי מצפן. „הרעיון של ארץ-ישראל השלמה הוא רעיון הנובע מ"תחושה מיסית אינדיבידואלית, ואין להפוך אותו לאידיאולוגיה רשמית.“

„אילו היתה קמה ממשלה ימנית, והיתה שוי לחת אותי להילחם על עקרון ארץ-ישראל ה"שלמה, אני הייתי מסרב להילחם.“

במיקרה כזה מתחל עקרון הדמוקרטיה, ובא במקומו עקרון האנארכיה החיובית — הקובע שזכותו של כל אדם היא להגיע להגדרה עצמית ולהילחם עליה, גם אם היא מתנגדת להחלטת הרוב.“